

Arkivsaksnr.: Dokumentdato:
30.05.2022

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
56/22

Møtedato:
16.06.2022

Gjennomgang av UiBs tematiske satsingsområder

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- UiBs gjeldende strategi, [Kunnskap som former samfunnet](#)
- Styresak 6/16, [Organisering av universitetets strategiske satsinger - Rammer for organisering av "Globale samfunnsutfordringer"](#)
- Styresak 32/16, [Rammer for organisering av universitetets marine satsing](#)
- Styresak 85/16, [Organisering av universitetets strategiske satsinger – Forslag til organisering av "Globale samfunnsutfordringer" og universitetets marine satsing](#)
- Styresak 8/22, [Ny strategi for Universitetet i Bergen 2023-2030](#)

Saken gjelder:

Universitet i Bergens (UiB) tematiske satsinger er et virkemiddel for tverrfaglig og tverrfakultær faglig aktivitet, profilering og gjennomslag i konkurransearenaene. Som del av forberedelsene til institusjonens arbeid med en ny strategi 2023-30 er de blitt gjenstand for en gjennomgang. Dekanene, under ledelse av viserektor Gottfried Greve har vært arbeidsgruppe for arbeidet og foreslår justeringer av organisering, innretning og ressursbruk.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret slutter seg til arbeidsgruppens forslag til endringer av de tre tematiske satsingsområdene.

Robert Rastad
universitetsdirektør

30.05.2022/Ingar Myking/Steinar Vestad/Kari Fuglseth

Vedlegg:

1. Saksframstilling, arbeidsgruppens rapport og oppsummert innspill fra UiBs enheter
2. Svar fra fakulteter, institutter og satsingene til de enkelte spørsmålene

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
56/22

Møtedato:
16.06.2022

Arkivsaksnr.:
2016/1660

Gjennomgang av UiBs tematiske satsingsområder

Bakgrunn

UiBs tre satsingsområder; marin, globale samfunnsutfordringer, og klima og energiomstilling, ble etablert som en del av institusjonens strategi 2016-22, vedtatt i Universitetsstyret 29.10.15. Man valgte tema der UiB hadde lange forskningstradisjoner, var faglig sterke, og der forskning og utdanning hadde et stort volum. Klima ble utvidet til også omfatte energiomstilling. Satsingene skulle fremme samarbeid om forskning, innovasjon, forskerutdanning og undervisning på tvers av fakulteter og fag.

Felles for de tre satsingsområder var forankring i ett ansvarlig fakultet som fikk lederansvar for satsingen. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) fikk ansvaret for satsingsområdene Marin og Klima og energiomstilling (KE), mens Det medisinske fakultet (MED) fikk ansvaret for Globale samfunnsutfordringer (GSU). I sak 6/16 og 32/16 ble det vedtatt prinsipper for organisering av disse satsingene og i sak 85/16 ble rammer for «Globale samfunnsutfordringer» og universitetets marine satsing vedtatt.

De tre satsingsområdene fikk hver en styringsgruppe ledet av prodekan (GSU) eller visedekan (Marin og KE). Hvert satsingsområde har også hatt en fagdirektør. Dekanene samt direktøren ved Universitetsmuséet, ledet av de respektive pro- og visedekanene har vært styringsgrupper for de tre satsingsområdene. UiB har i budsjettarbeidet fulgt opp de satsingsområdene med budsjettmidler til koordinering og ledelse, drift og stipendiatstillinger. Ressursene til UiB Global ble knyttet til Det medisinske fakultet på grunn av satsingen. I tillegg har det vært brukt midler til kommunikasjon og arrangementer.

Som del av forberedelsene til institusjonens arbeid med en ny strategi 2023-30 har de tre tematiske satsingsområdene ved UiB blitt gjennomgått – deres organisering, innretning og ressursbruk. Dekanene, under ledelse av viserektor Gottfried Greve har vært arbeidsgruppe for gjennomgangen og har hatt som mandat å gi en anbefaling til universitetsledelsen om følgende tre punkter

- Vurdere de tre områdenes betydning for tverrfaglig tilrettelegging, og hvordan de på best måte støtter opp om UiBs profil som et internasjonalt, forskningsintensivt breddeuniversitet
- Vurdere dagens organisering med ansvarlig fakultet, dekanene som styringsgruppe og strategiske utvalg
- Vurdere virkemidlene som benyttes, og hvorvidt det er behov for tilpasninger

Anbefalingene inngår i grunnlaget for arbeidet med ny strategi for UiB. Gjennomgangen har ikke lagt opp til en faglig evaluering. Universitetsdirektørens kontor har vært sekretariat for arbeidet.

De enkelte satsingsområdene

Globale samfunnsutfordringer

Hovedansvaret for universitetets satsingsområde på Globale samfunnsutfordringer (GSU) er lagt til MED. Området favner bredt og spenner over en rekke disiplinområder innen de tre prioriterte temaene: Migrasjon, helse og ulikhet. En strategisk styringsgruppe (styringsgruppe med representanter fra alle fakultet ble etablert for å forankre, videreutvikle og koordinere forskning og utdanning innen temaet på tvers av fag og fakultet. Gruppen rapporterer til en overordnet styringsgruppe bestående av alle dekanene ved UiB ledet av prodekan ved MED. Arbeidet i GSU har administrativ støtte fra en administrativ gruppe ved MED. Denne enheten arbeider med synliggjøring av forskning og utdanning relatert til globale samfunnsutfordringer, og organisering av møteplasser for og mellom studenter, PhD-kandidater, forskere og andre aktører fra samfunnet generelt.

Marin satsing

Hovedansvaret for Marin satsing er lagt til MN. Det marine feltet er bredt og spenner over en rekke disipliner og tematiske områder. Ved opprettelsen av satsingsområdet fikk MN-fakultetet (UiB styresak 32/16) vedtak om å kunne oppnevne en visedekan ansvar for satsingen delegert fra dekanen. Stillingen har vært finansiert i sin helhet av MN-fakultetet. UiB marin ledes av en styringsgruppe, som er dekangruppen under ledelse av visedekanen som har ansvar for den marine satsingen. Det er opprettet et marint strategisk utvalg som har en representant fra hvert av fakultetene og Universitetsmuseet. Det strategiske utvalget har vært rådgivende med hensyn prioriteringer, og til utvelging av tverrfaglige prosjekt for stipendiatstillingene. I tillegg er det tilsatt en marin fagdirektør finansiert av UiB sentralt. Fagdirektøren har en koordinerende funksjon og skal rapportere til visedekan med ansvar for Marin satsing, og har som en del av sin stillingsinstruks å arbeide i tett dialog og samspill med fakultetsledelse, universitetsledelse, og ledelse ved de andre fakultetene, Universitetsmuseet, fagmiljø og eksterne aktører lokalt, nasjonalt og internasjonalt. UiB har et internasjonalt ansvar som SDG14-universitet. Dette ansvaret ble fra januar 2022 lagt til MN og til visedekan med ansvar for den marine satsingen.

Klima- og energiomstilling

En stor del av UiBs naturvitenskaplige forskningsmiljø innen klima er samlet i Bjerknessenteret, som er et samarbeid mellom UiB, Nansensenteret, NORCE og Havforskningsinstituttet. UiBs tyngdepunkt i Bjerknessenteret ligger i forskere ved Geofysisk institutt og Institutt for geologi. Klimautfordringene kan ikke løses av naturvitenskaplig forskning alene. Disse komplekse utfordringene kan kun løses ved et bredt og tverrfaglig samarbeid mellom fagområder representert ved mange av UiBs fakulteter. *Hovedansvaret for satsingsområdet [Klima og energiomstilling](#) er lagt til MN-fakultetet. Satsingsområdet ledes av en styringsgruppe, som er dekangruppen under ledelse av visedekan med ansvar for klima og energi. (UiB-styre sak 8/17). Det er også her opprettet et strategisk utvalg som skal ha medlemmer fra alle innsatsområdene. I tillegg er det tilsatt en fagdirektør som har en viktige koordinerende funksjoner for arbeidet, i hovedsak innen energiomstilling. Fagdirektøren skal rapportere til visedekan med ansvar for klima og energi, og har som en del av sin stillingsinstruks å jobbe i tett dialog og samspill med fakultetsledelse, universitetsledelse, og ledelse ved de andre fakultetene, universitetsmuseet, fagmiljø og eksterne aktører lokalt, nasjonalt og internasjonalt.*

Ressurser

I budsjettet for 2022 er det lagt inn følgende øremerkede midler til satsingsområdene fra universitetets sentrale avsetninger:

Marin: Til sammen 2,3 mill. kroner som skal dekke en fagdirektør, administrativ støtte og driftsmidler. I tillegg er 8 rekrutteringsstillinger knyttet til området.

Klima- og energiomstilling: Til sammen 2,3 mill. kroner som skal dekke en fagdirektør, administrativ støtte og driftsmidler. I tillegg er 8 rekrutteringsstillinger knyttet til området.

Globale samfunnsutfordringer: Til sammen 0,6 mill. kroner er satt av til drift. Til forskjell fra satsingene marin og klima- og energiomstilling er finansieringen av fagdirektør og administrasjon ikke dekket gjennom sentrale avsetninger, men finansieres gjennom MEDs budsjetttramme. Årsaken er at dette ble definert som fakultetets ansvar i forbindelse med overføringen av UiB Global til MED, jf. styresak 85/16. Globale samfunnsutfordringer er tildelt til sammen 8 rekrutteringsstillinger etter samme prinsipper som de andre.

Innspill fra organisasjonen

UiBs fakulteter, institutter og satsingsområder ble invitert til å komme med innspill til Arbeidsgruppen om styrker og svakheter ved dagens organisering og ressursmessige virkemidler med svarfrist 15.02.22. Det ble ønsket synspunkt på satsingenes betydning for samarbeid på tvers av fakulteter og fagmiljø, og for UiBs profil som breddeuniversitet.

Et hovedinntrykk fra innspillene er at det er svært stort meningsmangfold om satsingsområdene. Vurderingene av betydning for tverrfaglighet varierer sterkt, men i overveiende grad mener fagmiljøene at tverrfaglige satsinger kan være nyttig. Det er også svært ulike synspunkt på hvordan temaene bygger opp om profil og bredde ved UiB. Gjennomgående er det flere synspunkter på organisering og styringsgruppene.

Arbeidsgruppens vurderinger

I gjennomgangen av satsingsområdene har Arbeidsgruppen lagt vekt på at de samlede tilbakemeldingene viser at satsingsområdene, på linje med mange andre tematiske forskningsområder ved UiB, har potensial til å gi verdifull faglig utvikling.

Overordnet mener Arbeidsgruppen at det er formålstjenlig å ha satsingsområder som tverrfaglig- og tverrfakultært virkemiddel. Forutsetningen er likevel at områdene må fornyes organisatorisk og på virkemiddelsiden, noen av benevningene må justeres og grenseoppgangene mellom satsingene og andre «faglige innsatser» ved UiB må tydeliggjøres.

Et viktig mål for satsingsområdene er at de skal favne tema som vi har felles interesse av å drive faglig virksomhet om, som medvirker til å videreutvikle UiBs identitet og ivaretar den faglige bredden. Det er også viktig at profileringen av satsingsområdene ikke går på bekostning av profileringen av UiBs brede portefølje av sterke forskningsområder som ikke naturlig har sitt tyngdepunkt i satsingene.

Arbeidsgruppen mener det er nødvendig med tydeligere konturer av satsingenes innretning, og en tyngre faglig styring av satsingsområdene. Faglige styringsgrupper må ha en tydelig rolle i driften, og i den faglige defineringen og utviklingen av de aktuelle områdene. Deres faglige profil bør være gjenstand for programutvikling og oppdatering i tråd med den faglige styringsgruppens vurderinger. Styringsgruppene bør i tillegg få et klart mandat og ha en tydelig sammensetning som representerer forskningen innen tematikken.

Et viktig virkemiddel i utviklingen av satsingene vil være bruk av «rullerende fokusområder», som gir styringsgruppene større faglig fleksibilitet innenfor områdene, med flere muligheter til

å forankre satsingen breiere i organisasjonen, styrke den faglige fornyingen og gi større strategisk spillerom til aktivt bruk av ulike subtematiske områder.

Satsingenes styringsgrupper vil tildeles strategiske ressurser gjennom UiBs budsjett, som skal disponeres i tråd med styringsgruppens tematiske prioriteringer og de virkemidler de anser som tjenlige. Dette kan være midler til forskergrupper, forskerprosjekter, konferanser, og annet.

Arbeidsgruppen mener at «Hav» er et mer dekkende og inviterende navn på Marin satsing, og foreslår derfor at satsingsområdet skal hete Hav.

Arbeidsgruppen foreslår følgende formål, mandat og organisering av de tematiske satsingsområdene:

Formål og mandat for UiBs tematiske satsinger

Universitet i Bergens (UiB) tematiske satsinger er et virkemiddel for tverrfaglig og tverrfakultær faglig aktivitet, profilering og gjennomslag i konkurransearenaene. De tematiske satsingsområder skal bidra inn i annet tverrfaglig og tverrfakultært samarbeid som kunnskapsklynger, AI-Bergen og bærekraftsarbeidet ved UiB.

De tematiske satsingene bygger på områder der UiB historisk har hatt særlige tradisjoner og fortrinn: Hav, klima og energiomstilling og globale samfunnsutfordringer.

Hvert satsingsområde er organisatorisk en del av et ansvarlig fakultet: Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN) har ansvaret for Hav og Klima og energiomstilling (KE), mens Det medisinske fakultet (MED) får ansvaret for Globale samfunnsutfordringer (GSU).

Hver av de tverrfaglige satsingsområdene skal ha egen faglig styringsgruppe og egen fagdirektør med egne mandat.

Organisering av de tematiske satsingene

De tematiske satsingene er et virkemiddel for tverrfaglig og tverrfakultær aktivitet ved UiB med god profilering, samarbeid om god forskning og om gjennomslag i konkurransearenaene

- Hovedtemaene er
 - Hav, vertsfakultet Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
 - Klima og energiomstilling, vertsfakultet Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
 - Globale samfunnsutfordringer, vertsfakultet Det medisinske fakultet
- Satsingene bidrar med faglig virksomhet til andre innsatser, klynger og bærekraftstiltak ved UiB på lik linje med andre fagmiljøer
- Hver tematisk satsing skal ha en faglig styringsgruppe (se mandat) bestående av vitenskapelig ansatte innenfor de aktuelle satsingene
- Styringsgruppene ledes av pro- eller visedekaner med ansvar for forskningsområdene og blir oppnevnt av universitetsledelsen etter forslag fra vertsfakultetet

- Styringsgruppene har ansvar for faglige prioriteringer og skal årlig rapportere til Universitetsstyret
- Satsingene har en samlet referansegruppe, bestående av dekanene, samt Universitetsmuseets direktør som møter to ganger årlig
- Hver satsing har en fagdirektør med ansvar for den daglige administrative og tilretteleggende for driften av de tematiske satsingene og fasilitere samarbeidet internt og eksternt.
- Fagdirektørene er saksforberedere og sekretær for styringsgruppene, og rapporterer til vertsfakultet ved vise/prodekan

Satsingenes styringsgruppe tildeles strategiske ressurser gjennom UiBs budsjett kanalisert til det aktuelle vertsfakultetet, som skal disponeres i tråd med styringsgruppens tematiske prioriteringer og de virkemidler de anser som tjenlige. Dette kan være midler til forskergrupper, forskerprosjekter, konferanser og annet. Fagmiljøene selv bidrar med PhD-stillinger inn i satsingene dersom de vurderer det som relevant. Styringsgruppens ressursrammer fastsettes i forbindelse med styrets årlige sak om budsjett disponering (fordelingssaken).

Sammensetning og mandat for de faglige styringsgruppene

De faglige styringsgruppene

- Ledes av vise- eller prodekan fra vertsfakultetet
- Har representanter fra alle fakulteter + UM som
 - har faglig interesse for arbeidet i satsing
 - utpekes fra sitt fakultet
 - utpekes for inntil 4 år
- Styringsgruppene har ansvar for faglige prioriteringer og definerer rullerende fokusområder og tematikkens faglige innhold som normalt har tre-års varighet
- Setter årlige og treårige mål som de ønsker at satsingene som en del av rapporteringen til universitetsstyret
- Medvirke når formålstjenlig som UiBs høringsinnstas innen temaenes fagområder, på forespørsel fra eksterne aktører, myndigheter o.l.
- Arbeider strategisk mot virkemiddelapparatet fortrinnsvis i Forskningsrådet og Horisont Europa
- Arbeider for at forskningen i satsingen har et bærekraftperspektiv
- Arbeider for at satsingen bidrar faglig inn i kunnskapsklynger, til UiBs ulike tiltak og innsatser og til fagmiljøene når relevant
- Bidra til eksternt kommunikasjon/profilering og eksternt strategisk arbeid
- Leverer årlig rapport til overordnet referansegruppe og Universitetsstyret
- Bidrar til å skape interesse om temaområdene gjennom profilering, arrangementer, møter og kongresser

Mandat for fagdirektør

Fagdirektør er ansatt ved vertsfakultetet der satsingen er forankret og rapporterer til fakultet og vise-/prodekan. Fagdirektørene skal

- Sammen med faglig styringsgruppe og deltagende forskere/ forskningsgrupper arbeide for at målsetningene for den tverrfaglige satsingen nås

- Fasilitere og legge organisatorisk til rette for tverrfaglig og tverrfakultær aktivitet innen de aktuelle temaområdene
- Fasilitere og legge organisatorisk til rette felles søknader om eksternfinansiering
- Fasilitere eksternt strategisk arbeid
- Være saksforbereder og sekretær for faglig styringsgruppe og referansegruppe
- I samarbeid med Kommunikasjonsavdelinga bidra til ekstern kommunikasjon og profilering

Universitetsdirektørens kommentarer

Arbeidsgruppene har gjort en grundig og veldokumentert gjennomgang av UiBs tre tematiske satsingsområder. Arbeidet viser at fagmiljøene mener at det fortsatt er grunnlag for slike satsinger, men at det er behov for justeringer når det gjelder organisering, innretning og bruk av type ressurser. Selv om gjennomgangen viser at det er svært ulike synspunkter på hvordan de tre satsingene drives har arbeidsgruppen gjort viktige avveininger mellom de ulike posisjonene og foreslår tiltak og endringer som vil gjøre satsingene tydeligere, mer faglig forankret og ha mere presise virkemiddel tilgjengelig.

30.05.2022/Ingar Myking/Steinar Vestad/Kari Fuglseth

Svar fra fakulteter, institutter og satsingene til de enkelte spørsmålene

Betydning for tverrfaglig tilrettelegging

De tre satsingsområdene er tydelig på at områdene har hatt stor og viktig betydning for den tverrfaglige tilretteleggingen ved UiB. Den marine satsingen har gitt en sterkere marin-strategisk kapasitet ved UiB enn det som ellers ville vært tilfelle, og har helt klart bidratt til å initiere, tilrettelegge for og koordinere marine aktiviteter og samarbeid som engasjerer og spenner over flere fakulteter, påpeker styringsgruppen for Marin. Alle de tre satsingsområdene trekker særlig fram at de tverrfakultære Ph.d.-utlysningene har stimulert til arbeid på tvers av institusjonen. Samarbeid om Ph.d.-prosjektforslag har også lagt grunnlaget for søknader til Forskningsrådet og andre finansieringskilder, presiserer KE. GSU forteller at de har snevret inn definisjonen av satsingen til å prioritere migrasjon, helse og ulikhet. «Likevel er dette tema som favner bredt, og de er inkluderende for alle våre fakulteter», skriver GSU. «Satsningen ivaretar den faglige bredden, og har prioritert kvalitetsheving og internasjonalt samarbeid innen disse tema.» De arbeider for å stimulere til å inkludere global tematikk både i undervisning og forskning – uansett fagområde. GSU presiserer videre seks viktige aspekt: Samarbeid på ledernivå, tverrfaglig PhD, forskningssøknader, forskerutdanning, utdanningssamarbeid på masternivå og på formidling.

Disse perspektivene støttes i stor grad av vertsfakultetene som også understreker den store betydning satsingsområdene har hatt for tverrfaglig og tverrfakultært samarbeid. I svarene kommer vertsfakultetene med mange eksempler på BOA-prosjekt, nettverk og samarbeid som resultat av satsingene. MN mener satsingene fungerer særlig, både eksternt og internt, som gode målbærere på tverrfaglighetens betydning for å bidra til å løse de store samfunnsutfordringene i vår tid. Aktivitetene synliggjør UiBs innsats på de aktuelle feltene, og virker dermed mobiliserende både på omverden og på UiBs forsknings- og utdanningsaktivitet. Det vises til at det er flere BOA-finansierte prosjekt som har kommet til i perioden der satsingenes faglige ledelse har vært en avgjørende faktor. MN-fakultetet påpeker at særlig stipendiat-stillingene har vært viktige for fornying av faglig aktivitet. Stillingene har gitt faggrupper mulighet til å satse sterkere på nye temaer, som igjen har ført til etablering av nye tverrfakultære samarbeidsflater.

Ved MED er likevel ikke alle instituttene som svarer helt på linje med fakultetet når det gjelder betydningen satsingsområdene har hatt for tverrfaglighet. Det gjelder Institutt for biomedisin (BIOMED) og Klinisk 1 (K1). K1 skriver mellom annet at de har hatt minimal betydning for de kliniske fagene. Tilbakemeldingene nyanseres noe med å vise til at ernæringsmiljøene har hatt noe positive erfaringer, samtidig som de spiller inn at en utvidelse av tematikkene kunne vært interessant, og nevner «kunstig intelligens» som et tema som eksempel.

Psykologisk fakultet mener at satsingsområdene har hatt en viss positiv innvirkning på tverrfaglig tilrettelegging i den forstand at fakultetene har fått større kjennskap til hverandres faglige aktiviteter. Det har vært viktig at «alle» forventes å delta i områdenes aktiviteter, skriver Psyk, men beskriver samtidig at det hele tiden også er en fare for «kunstig» samarbeid.» Også KMD understreker at satsingene har hatt betydning, at fagmiljøer ved alle de tre instituttene har vært involverte i noen grad, men at det trengs flere møteplasser og større faglig bredde for å kunne få enda større betydning. Universitetsmuseet mener at satsingene ikke har hatt stor betydning, men at det har vært noe aktivitet, særlig på de

marine. Hovedgrunnen til at Universitetsmuseet har deltatt relativt lite i satsingene er at de mener de ikke treffer godt nok faglig-tematisk, påpeker mellom annet naturhistorikerne.

Heller ikke JUSS mener at områdene har hatt mye betydning for tverrfaglig tilrettelegging for deres fakultet. Det presiseres likevel at de har fått styrket sin posisjon som samarbeidspartner mot noen fakulteter, særlig mot økonomiske fag og teknisk og naturvitenskapelige fag i oppbygging av spesiallemner. Disse erfaringene er likevel ikke udeelt positive. Kombinasjon økt etterspørsel etter rettsvitenskapelig forskning og en utfordrende ressursituasjon, skaper utfordringer for fagmiljøene som har en særlig rolle inn mot satsingene, hevder JUSS.

SV-fakultetet mener tverrfaglighet er viktig, men ikke nødvendigvis via satsingsområdene. De er særlig tydelig på at med en annen «rigging» og tematisk benevnelse mer i retning mot ulikhet i forhold til GSU, så ville satsingene kunne hatt mer betydning. Alternative tematiske formuleringer vil kunne treffe like godt for både utadrettet profilering og for forskningssamarbeid, mener SV-fakultetet. Det påpekes «at det finnes mange muligheter for å bygge og støtte tverrfaglig samarbeid, f.eks. gjennom EU-prosjekter, eller rett og slett ved at en gir støtte til konkrete initiativ som dukker opp, og som på grunn av sin tverrfaglighet kan støttes av fakulteter eller UiB sentralt, uavhengig av satsingsområdene.» Instituttene ved SV stiller seg i stor grad bak spørsmålene som reises, og noen institutter formulerer også skepsis mot generell nytte av slike satsinger.

HF savner en tydeligere invitasjon om å kunne bidra på egne faglige premisser, og mener for eksempel at en endring i søkelyset fra «hav» til «marint» har virket ekskluderende på deres engasjement og deltagelse. De etterlyser en mer eksplisitt målformulering om hva satsingene skal lede frem til. HF påpeker at de tre satsingsområdene opererer med svært brede tematiske innretninger. «Store kategorier kan åpne opp for deltakelse fra en rekke av UiBs fagmiljøer, men risikerer også å fremstå som diffuse, skriver HF.» De savner en bred forankring av faglig innretning, og tydeligere invitasjon om å kunne bidra på egne faglige premisser. «Rekrutteringsstillingene har hatt blitt tildelt med en eksplisitt forventning om å ha veiledere på minst to ulike fakulteter. Det har variert hvor godt forankret disse prosjektene har vært i eksisterende samarbeid. Vi mener det derfor kan være grunn til å stille spørsmål om for mye av ansvaret for tverrfaglig samarbeid i enkelte tilfeller kan ha blitt overlatt til nettopp denne gruppen, mener HF. Fakultetet får her også støtte sine perspektiver fra de store instituttene som har svart. «For lite relevant tematikk, med for lite åpning for humaniora, skriver for eksempel LLE.

Støtter opp om UiBs profil som et internasjonalt, forskningsintensivt breddeuniversitet

Også når det gjelder i spørsmålet om i hvor stor grad satsingsområdene støtter opp om UiBs profil som internasjonalt, forskningsintensivt breddeuniversitet er tilbakemeldingen fra satsingsområdene unisone: Områdene og områdenes aktiviteter bidrar stil å styrke UiBs profil. Her får de støtte fra vertsfakultetene. MN mener de tre satsingen, ved sin aktualitet og samfunnsrelevans, fungerer som en spydspiss for UiBs profil som et internasjonalt, forskningsintensivt universitet. MED nyanserer dette noe med å påpeke at satsningsområdenes tema favner bredt og er viktige og sentrale forskningsfelt som UiB er sterke i, men at MNs to satsinger har en noe «vanskeligere» posisjon fordi de er mer typiske «mat.nat». Bergen Centre for Ethics and Priority Setting ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin følger opp med å svare at særlig GSU har stor betydning for UiBs profil

som breddeuniversitetet. BIOMED derimot ser ikke at satsingsområder gir breddeprofil, mens K1 heller ikke har erfart at satsingen har tydeliggjort UiBs profil som breddeuniversitet

Psyk mener de i all hovedsak fungerer positivt i forhold til profilen, men de kanskje kan framstå som noe uklart hvordan de oppfattes eksternt. KMD mener de er viktige for profilen, men at det er for vanskelig å skille mellom satsingsområdene og andre strategiske prioriteringer. JUSS mener at for flertallet av UiBs ansatte og brukere har satsingen liten betydning, med noen før nevnte unntak ved deres fakultet og at satsingene først og fremst kan være et strategisk verktøy som kan ha noe betydning for oppbygging av «nye» fagmiljøer. Universitetsmuseet mener at områdene samlet sett har en bredde som burde støtte opp om UiBs profil, men mener at undertematikkene ikke er breie nok og at de derfor begrenser bredden av forskere og fagområder som deltar i aktiviteter knyttet til områdene.

SV påpeker igjen at satsingene kan være en styrke for profilen, men at det her med fordel kan utvikle andre benevnelser som for eksempel «Ulikhet». Noen av instituttene påpeker også farene for at områdene kan svekke disiplinene dersom de får for stor plass som satsinger, og at det igjen vil kunne svekke UiB som breddeuniversitet. Også HF og deres institutter problematiserer disiplinenes forhold til tverrfaglighet. De mener at større kategorier og breiere tematiske innretninger kunne bidra til å gi bedre rom for et godt samspill mellom disiplinbasert forskning og tverrfaglig, men ser også et dilemma i at satsingene kan risikere å framstå som for «diffuse».

Vurdere dagens organisering med ansvarlig fakultet, dekanene som styringsgruppe og strategiske utvalg

Når det gjelder organisering er tilbakemeldingen fra Marin og KE klar. Begge mener det er for kort tid for å vurdere store endringer i organiseringen. Gitt den korte perioden de har vært organisert som nå, trenger en mer tid for å se resultater og konsekvenser av valg av struktur. De varsler om at det viktigste en kan gjøre med satsingene på nåværende tidspunkt er å styrke de etablerte virkemidlene med ressurser. GSU velger å ikke gå inn i vurderinger omkring organisering.

Heller ikke MN eller MED ønsker seg organisatoriske endringer, med den samme begrunnelsen. Det har gått for kort tid til at en kan se eller få oversikt over hva som har kommet ut rent faglig av de organisatoriske valgene som har blitt tatt. Begge fakultetene hevder at de opplever at organisering i hovedsak fungerer godt ut fra forventningene, og fraråder derfor større justeringer utover et ønske om mer koordinering sentralt, og lat universitetsledelsen kunne i større grad fremme satsingene mer, både internt og eksternt.

De andre fakultetene og instituttene er noe mer kritisk, men ut fra ulike perspektiver og innganger. PSYK påpeker at satsingene har «medført at initiativ og infrastruktur bestyrkes hos dem som i utgangspunktet har større flater å bygge på.» De mener også at informasjonsflyten er sårbar under dagens struktur. KMD mener at organiseringen i seg selv bidrar i mindre grad til å knytte fagpersoner sammen. «På satsingsområdenes nettsider blir potensialet for samarbeid ut over det opplagte noe utydelig, og områdene fremstår som en tanke smale», skriver KMD. Og: «Dagens organisering (...) kan føre til at miljøer som representerer andre forsknings- og kunnskapstradisjoner utilsiktet blir perifere i satsingene.» KMD mener det er viktig at alle fakultetene involveres tydeligere og mer systematisk i driften av satsingsområdene, ikke bare på styringsgruppenivå og strategisk utvalgsnivå. De påpeker at mandatene til styringsgruppene og strategiske utvalg fremstår som noe uklare, og er

tydelig på at både styrings- og driftsmodellen bør evalueres dersom de tematiske satsingene skal videreføres. De mener også at satsingsområdene bør kunne skape møteplasser med større faglig bredde enn det vi har sett hittil, og at en systematisk kartlegging av hva som er relevant og hva som faktisk foregår på fakultetene kan være et godt utgangspunkt for å gå i dialog om tverrfaglighet ved og mellom fakultetene.

Universitetsmuseet mener at dersom ansvaret fortsatt skal ligge ved et fakultet må det bli en forutsetning at fakultetet er bevisst sitt ansvar for å invitere bredden av fagmiljøer. Naturhistorikernes oppfatning er at dagens organisering ikke har virket godt nok for å tilrettelegge for samarbeid mellom fakulteter, og heller ikke for tverrfaglig samarbeid. De mener at en styringsgruppe hvor alle fakulteter er representert ville vært å foretrekke. JUSS mener at satsingenes tverrfaglige ambisjoner er preget av organiseringen. Og spiller inn at «bidrag fra fagmiljøer med radikal annerledes vitenskapelighet falle utenfor radaren ved dagens ordning.»

SV spiller inn at ansvarlig fakultet, styringsgruppe og strategiske utvalg oppfattes som uklart og distansert til grunnmiljøene. De mener at dekanenes rolle i styringen bør vurderes, og stiller spørsmål ved om rollen som spilles av et ansvarlig fakultet er velegnet og god ressursbruk for å oppnå målsettinger om å stimulere fagmiljøer til deltakelse og mer tverrfaglig aktivitet? HF mener at UiB trenger en diskusjon om faglig innretning og en organisering som gir mulighet for organisatoriske og tematiske rullinger. Forankringen ved fakultet gir noen gevinster, men risikerer samtidig manglende «eierskap» til satsingene. At dekangruppen utgjør en styringsgruppe er greit, mener HF, men UiB kunne med fordel se på tilsvarende satsinger ved andre universiteter (AHKR). De påpeker at UiB har en tilleggsutfordring i forholdet mellom satsingsområdene, andre typer større satsinger og kunnskapsklyngene og at det derfor er behov for samordning eller tydeliggjøring av forholdet mellom ulike satsingsområder og andre prioriteringer.

Vurdere virkemidlene som benyttes og hvorvidt det er behov for tilpasninger

Satsingsområdene har en del nesten likelydende innspill når det gjelder virkemidler. De tre er tydelige på at budsjett- og stipendiatkuttene i 2022 bør reverseres. Generelt trengs det mer ressurser til stillinger og administrasjon, gjerne mer driftsmidler, såkornsmidler, midler til studentprosjekter og midler til å gjennomføre enkle forprosjekter. Det påpekes at det er svært viktig å følge opp og tydeliggjøre rollen til store prestisjeprosjekter som for eksempel Havbyen, SDG og andre. De arbeider for å bygge opp mer langsiktig eksternfinansiering og «seniorkapasitet». Marin advarer særlig sterkt mot å foreta organisatoriske eller ressursmessige endringer som begrenser muligheten for et visst operativt handlingsrom for satsingen. «Å reversere eller svekke UiBs sentrale marin satsing (samt satsingen på marin bærekraft/SDG14) ville fortone seg som lite framtidsrettet, framstå som uforståelig for omverden og regionen, svekke UiBs rolle i løsningen av noen av vår tids største utfordringer og svekke mulighetene til å utvikle en sterk Havbyen Bergen.», skriver Marin.

KE mener å satse på ph.d.-kandidater er et godt tiltak, og det bør lyses ut 2-4 sentral finansierte ph.d.-prosjekter årlig. «ph.d.-prosjektene må ha en tverrfakultær komponent, samtidig som man sikrer at kandidatens oppgave er gjennomførbar og at kandidaten får publisert i anerkjente tidsskrifter, skriver KE-

Også MN understreker at stipendiatstillingene er viktige, men enkelt institutter skulle gjerne sett mer transparente tildelingsprosesser. Det understrekes at midlene er gode virkemiddel

for faglig fornying for fagmiljøene. Samarbeid og nettverk trekkes også frem av instituttledere som særlig viktige virkemiddel og som kunne med fordel brukes mer aktivt. MN savner likevel bedre samlet profilering av UiBs faglige aktiviteter i regi av SDG Bergen og som ville vært positivt for UiBs omdømme og framtidig rekruttering av studenter.

MED trekker frem Ph.d.-stipendene som svært viktige virkemiddel som har fungert godt. De har «knyttet sammen forskere på tvers av fakultet og har initiert nye kreative forskningsprosjekter innen fagområdene som satsingsområdene dekker.», skriver MED, som i tillegg peker på at alle fakulteter har nytt godt av ordningen. BIOMED skriver likevel at de har inntrykk av at det er lite kjennskap til virkemidlene i fagmiljøene. BCEPS (Bergen Centre for Ethics and Priority Setting), ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin påpeker at det er lite ressurser til satsingene, noe uklar kommunikasjon utad, relativt lite synlighet utover snevre miljøer som er interessert og for svakt utviklede websider. De mener i tillegg at det er uklart hva GSUs tre prioriterte områdene (migrasjon, helse og ulikhet) innebærer. BCEPS fremholder at satsingene ikke har en strategi for å styrke forskningen utover ph.d.-nivå. «Satsingen på NFR- og EU- søknader er overlatt til andre – og dette er en tapt mulighet for mer samarbeid og større synergieffekter», skriver de.

Psyk skriver at virkemidlene i hovedsak fungerer bra og er rettferdig håndtert. JUSS har satt inn betydelige ressurser, men mener de burde fått flere stillingsressurser tilbake. De viser til at økt satsing i noen grad har ført til økt etterspørsel, noe som er utfordrende for små fagmiljøer. De formidler et tvisyn: «Noen ressurser har kommet tilbake i form av rekrutteringsstillinger og fagmiljøene på fakultetet har blitt styrket av å delta aktivt i samarbeidsflatene på tvers av akademia og næringsliv som er muligjort av satsingene», nyanserer de. Universitetsmuseet mener profileringen i seg selv har vært det viktigste virkemidlet. «Å kunne peke på at et prosjekt er i linje med satsing oppfattes som gunstig i seg selv når en søker om forskningsmidler.», skriver de.

SV mener at stipendiatstillinger ikke oppleves som en god bruk av ressursene, og at de ikke kan være motoren i å fremme nye, tverrfaglige tilbud eller prosjekter. De peker på at samarbeid gjennom EU-prosjekter eller ved at en gir støtte til konkrete initiativ, uavhengig av satsingsområdene er vel så nyttige tverrfaglige virkemidler.

HF mener det behøves mer eksplisitte målformuleringer om hva satsingene skal lede frem til og hvilke ambisjoner de skal innfri, og dette er en forutsetning for en informert diskusjon om bruk av virkemidler. Heller ikke de ser på rekrutteringsstillingen som entydig positive. Og mener at det ikke er Ph.d. -prosjekter som drar hovedtyngden av tverrfaglighet ved UiB. «Lest ut fra hvilke «frie» midler som har blitt satt av til satsingsområdenes faglige aktiviteter i UiBs budsjetter, utfordres også forståelsen av «satsing», skriver de i sitt svar. Instituttene ved HF varsler også at øremerkede rekrutteringsstillinger kan gå på bekostning av satsingene som utvikles i disiplinfagene. «Bruken av rekrutteringshjempler har vært kontroversiell, særlig for fagmiljøer som opplever at dette i praksis er med på å redusere eget handlingsrom - ett alternativ være å la fakultetene administrere disse selv», påpekes det. HF stiller også spørsmål ved hvor mye av midlene til satsingene som har gått til administrativ drift og hvor mye til faglig, og ber om en gjennomgang her.